NIKOH TUZISHNING IXTIYORIYLIGI – OILAVIY MUNOSABATLARNING ASOSIY TAMOYILI

Qibray tuman adliya bo`limi FHDY bo`limi

2-toifali inspektori D.Rustamova

Oila har bir jamiyatning asosiy boʻgʻini boʻlib, uning mustahkamligi fuqarolarning baxtli hayot kechirishi va jamiyat taraqqiyoti uchun muhim ahamiyatga ega. Oʻzbekiston Respublikasi Oila kodeksi oilaviy munosabatlarni huquqiy jihatdan tartibga soluvchi asosiy normativ-huquqiy hujjat hisoblanadi. Kodeksda nikoh tuzish, er-xotinning huquq va majburiyatlari, ota-onalar va bolalarning huquqiy maqomi kabi masalalar batafsil yoritilgan. Oila kodeksining 28-moddasi nikoh tuzishning ixtiyoriyligi tamoyiliga bagʻishlangan boʻlib, unda nikoh faqat erkak va ayolning oʻzaro erkin roziligi asosida tuzilishi belgilangan. Ushbu norma fuqarolarning shaxsiy erkinligi va huquqlarini himoya qilishda muhim oʻrin tutadi.

Nikoh inson hayotidagi eng muhim huquqiy va ijtimoiy munosabatlardan biridir. Shu sababli qonunchilik nikohning faqat erkin va ixtiyoriy ravishda tuzilishini kafolatlaydi. Oila kodeksining 28-moddasiga koʻra, hech kim nikoh tuzishga yoki nikohdan voz kechishga majbur qilinishi mumkin emas. Bu qoida insonning shaxsiy daxlsizligi va erkin tanlov huquqining amaliy ifodasidir.

Nikohning ixtiyoriyligi tamoyili oilaning mustahkam boʻlishiga xizmat qiladi. Oʻzaro hurmat, ishonch va muhabbat asosida qurilgan oila uzoq umr koʻradi hamda farzandlar uchun sogʻlom tarbiya muhitini yaratadi. Aksincha, majburlab tuzilgan nikohlar oilaviy nizolar, ajrimlar va boshqa salbiy oqibatlarga sabab boʻlishi mumkin.

Bugungi kunda davlat tomonidan majburiy nikoh va erta nikohlarning oldini olish bo‘yicha keng ko‘lamli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Aholi o‘rtasida huquqiy madaniyatni oshirish, ayniqsa yoshlarning o‘z huquqlarini bilishi va himoya qila olishi muhim vazifa hisoblanadi. Nikoh tuzayotgan shaxslarning erkin roziligi mavjudligi FHDY organlari tomonidan ham tekshiriladi.

Mazkur modda xalqaro huquq normalariga ham mos keladi. Inson huquqlariga oid xalqaro hujjatlarda ham nikoh faqat bo‘lajak er va xotinning erkin hamda to‘liq roziligi asosida tuzilishi lozimligi belgilangan. Bu esa O‘zbekiston qonunchiligining umume’tirof etilgan xalqaro tamoyillarga uyg‘un ekanligini ko‘rsatadi.

Nikohning ixtiyoriyligi nafaqat nikoh tuzish bosqichida, balki oilaviy hayot davomida ham muhim ahamiyatga ega. Er-xotin o‘zaro hurmat, tenglik va hamkorlik asosida oilaviy masalalarni hal etishi, bir-birining huquq va manfaatlarini hurmat qilishi zarur. Aynan shunday oilalarda sog‘lom ma’naviy muhit shakllanadi.

Xulosa qilib aytganda, Oila kodeksining 28-moddasi fuqarolarning nikoh tuzishdagi erkin tanlov huquqini kafolatlaydigan muhim huquqiy norma hisoblanadi. Mazkur modda shaxs erkinligini himoya qilish, majburiy nikohlarning oldini olish va mustahkam oilalarni barpo etishga xizmat qiladi. Nikohning ixtiyoriyligi tamoyiliga amal qilish oilada o‘zaro hurmat va ishonchni mustahkamlaydi, farzandlarning sog‘lom muhitda voyaga yetishiga zamin yaratadi. Shu bois har bir fuqaro ushbu moddaning mazmunini bilishi va unga amal qilishi jamiyat taraqqiyoti hamda oilalar farovonligi uchun muhim ahamiyat kasb etadi.